

Gemeentelijke reactie Commissie MER

**OMGEVINGSVISIE MAASTRICHT 2040:
STAD VAN DICHTBIJ
JANUARI 2026**

Gemeente Maastricht

Gemeentelijke reactie op het advies van de Commissie MER

Inleiding en context

Bij het opstellen van deze omgevingsvisie is een omgevingseffectrapportage (OER) uitgevoerd. In zo'n rapportage worden de mogelijke (milieu)omgevingseffecten getoetst, in meerdere stappen en op meerdere momenten gedurende het opstellen van de omgevingsvisie. Het is een methode om tijdens het opstellen van de omgevingsvisie vroegtijdig inzicht te krijgen in de mogelijke effecten en hierop bij te kunnen sturen. Om zo tot een omgevingsvisie te komen die niet alleen bijdraagt aan onze maatschappelijke (ruimtelijke) opgaven, maar dit op zo'n manier doet dat negatieve omgevingseffecten beperkt blijven of zelfs de huidige situatie op deze punten verbetert.

Een landelijke commissie (Commissie MER, hierna: Commissie) heeft deze rapportage vervolgens beoordeeld. Zij beoordelen of de rapportage goed doorlopen is, zij oordelen niet over de omgevingsvisie zelf. De omgevingseffectrapportage en het advies van de commissie MER, vindt u ook terug in deze bijlage 3 (bijlage 3.1 en bijlage 3.2).

Hoewel een OER in veel gevallen niet wettelijk verplicht is bij een omgevingsvisie (en ook geen vervanging is van een mogelijke m.e.r.-plicht bij verdere uitwerking in projecten, (omgevings)programma's en het omgevingsplan), heeft gemeente Maastricht er bewust voor gekozen dit wel te doen. Juist om transparantie te bevorderen en de effecten van ruimtelijke keuzes op de leefomgeving zorgvuldig mee te wegen. De OER en het advies van de Commissie helpen om de omgevingsvisie sterker te maken door vroegtijdig zicht te geven op kansen, effecten en aandachtspunten. En geven alvast aandachtspunten mee voor de verdere uitwerking in (omgevings)programma's en projecten. Het biedt daarmee een helder raamwerk: wat nu strategisch richting vraagt, en wat later in uitvoering of planvorming goed moet worden meegewogen. Dat zorgt voor focus in de visie, zonder dat belangrijke thema's uit beeld raken.

Samenvatting van onze reactie op het advies van de Commissie

De OER heeft ons tijdens het opstellen van de omgevingsvisie geholpen in het maken van gunstige keuzen: gunstig om bij te dragen aan onze maatschappelijke ambities en opgaven, en gunstig in de zin van zo min mogelijk negatieve effecten op de omgeving. Zo blijkt ook uit het OER dat we vooruitgang boeken op onze maatschappelijke ambities en opgaven (zie S13 in de samenvatting van de OER (of hoofdstuk 11 op pagina 111 van de OER)) en dit op zo'n manier dat er verbetering dan wel geen of beperkte verslechtering plaatsvindt op de getoetste omgevingsaspecten: op 18 van de 30 omgevingsaspecten verbetert de situatie met de Ontwerp Omgevingsvisie (zie Figuur 0-5 Rad van de Leefomgeving in de samenvatting van de OER).

Ook het advies van de Commissie helpt ons bij het verbeteren (en transparanter maken van de onderbouwing) van de omgevingsvisie en de uitvoering daarvan. Voordat we uitgebreid inhoudelijk ingaan op de meegegeven adviezen van de Commissie, volgt eerst een samenvatting:

- Adviezen 1 en 2 gaan over mogelijke scenario's (demografische ontwikkeling en gebiedsanalyse of er wel ruimte is voor de verschillende ruimteclaims) die wij ook verkend hebben, en die gecombineerd met onze maatschappelijke opgaven en ambities

resulteren in de strategie zoals die in de omgevingsvisie is beschreven. Naar aanleiding van deze adviezen hebben wij de achterliggende analyse expliciet opgenomen in deze bijlage, zodat deze transparant en navolgbaar is voor de (stad en) gemeenteraad.

Reactie gemeente: uitgevoerd en toegevoegd aan het college- en raadsvoorstel over de omgevingsvisie.

- Adviezen 3, 5 en 8 zijn terechte constatering over aspecten die in het OER onderbelicht zijn. Deze zijn gelukkig in de omgevingsvisie wel meegenomen, zoals de sociale aspecten en waterveiligheid.

Reactie gemeente: niet aangepast in het OER, wel aangepast en opgenomen in de omgevingsvisie.

- En dan zijn er adviezen met waardevolle suggesties om rekening mee te houden bij verdere vertaling en uitvoering van de omgevingsvisie (adviezen 4, 6 en 7). Wij stellen voor deze mee te nemen bij de uitvoering van de omgevingsvisie. Immers, deze omgevingsvisie gaat over de visie en strategie op hoofdlijnen, en vormt het startsein voor doorvertaling en uitvoering in beleid, omgevingsprogramma's en projecten. Kortom, vaststelling van de omgevingsvisie is nodig om hiermee van papier naar de praktijk te gaan. De aangegeven adviezen geven we een plaats bij deze uitvoering

Reactie gemeente: niet aangepast in het OER of de omgevingsvisie, maar krijgt plaats bij uitwerking en uitvoering.

Verdiepende reactie per advies van de Commissie:

Advies 1: “De Commissie adviseert om in een aanvulling op het OER, voorafgaand aan de besluitvorming over de omgevingsvisie, op gebiedsniveau inzichtelijk te maken en of welke doelen en ruimteclaims strijdig kunnen zijn. Geef aan wat daarvan de gevolgen zijn voor het behalen van de ambities.”

Gedurende het traject van opstellen van de omgevingsvisie was er grote bewustzijn over het belang van keuzes maken: ruimte is schaars, de maatschappelijke opgaven en ambities groot, veelzijdig en soms deels tegenstrijdig met elkaar. Vandaar dat de rode draad van de omgevingsvisie is: ‘verdichten’. Het optimaler benutten van de kostbare ruimte. Dit vraagt om keuzes in ruimteclaims; niet alles is overal mogelijk. En vraagt om oplossingen als meervoudig ruimtegebruik, en hoger bouwen. Ons realiserende dat dit behalve voordelen, ook nadelen op kan leveren. Denk aan meer drukte, geluid, verkeer. (Zie bijvoorbeeld in de ontwerp-omgevingsvisie hoofdstuk 3. “Visie & Strategie” en hoofdstukken 5.9. “Leefkwaliteit” en 5.10 “Zorgvuldige verdichting” voor meer uitleg hierover, en de manier waarop we op een zorgvuldige manier ruimte aan onze ambities en opgaven willen geven.)

Hoewel dit in de omgevingseffectrapportage inderdaad minder goed tot uiting is gekomen, is er om die reden wel degelijk een analyse gemaakt naar de ‘draagkracht’ van Maastricht voor de ruimteclaim voor wonen en bedrijvigheid/ondernemerschap. In die analyse is er, zij het wat minder expliciet, getoetst op mogelijke strijdigheid tussen de ruimteclaims voor wonen en bedrijvigheid/ondernemerschap (‘economie’ in de omgevingseffectrapportage) enerzijds, en de ruimteclaims voor water en bodem, groen, energie, mobiliteit en ontmoeten anderzijds. De uitkomst van deze analyse (in feiten: botsproef) is weergegeven op de themakaarten Wonen (figuur 9) en Economie (figuur 11) in de omgevingsvisie, met daarop bewuste en gerichte keuzes voor de mate en gebieden voor stedelijke verdichting (wonen en werk) binnen het huidig bebouwd gebied, én potentiële ventiellocaties voor eventuele uitbreiding indien de grens van verdichting binnen bebouwd gebied bereikt is. Ook bij het aanwijzen van deze ventiellocaties zijn de verschillende mogelijke effecten op de omgeving meegewogen.

In welke mate en snelheid de verschillende ambities en ruimteclaims gerealiseerd kunnen worden zal in de gebiedsuitwerking, omgevingsprogramma’s, gebiedsprogramma’s en concrete projecten verder onderzocht moeten worden.

Om gehoor te geven aan het advies van de Commissie nemen wij hieronder in samengevatte vorm de analyse op, zodat deze ook beschikbaar en navolgbaar is voor de gemeenteraad en de stad bij besluitvorming over de omgevingsvisie: zie bijlage 3.3a.

Advies 2: “De Commissie adviseert om in een aanvulling op het OER, voorafgaand aan de besluitvorming over de omgevingsvisie een scenario uit te werken met minder demografische groei. Daarmee wordt duidelijk of er bij minder demografische groei ongewenste effecten optreden en/of aanvullende maatregelen nodig zijn om de doelen van de gemeente alsnog te behalen.”

Wij zien een evenwichtige bevolkingsopbouw (niet te verwarren met groei) als voorwaarde voor het in stand kunnen houden van de brede welvaart in Maastricht, en om zo de maatschappelijke opgaven en ambities te behalen. Op dit moment kent Maastricht een relatief kleine beroepsbevolking, door met name een ondervertegenwoordiging van 25 tot 45 jarigen. Vandaar dat we ons in de omgevingsvisie richten op vergroten van de beroepsbevolking, door het met name aantrekken van personen tussen 25 en 45 jaar (de leeftijdscategorie die op dit moment onderbedeeld is in de bevolkingssamenstelling van Maastricht). We zetten daartoe in op kwalitatieve groei: een groei van de beroepsbevolking waarmee de verhouding tussen werkende mensen en gepensioneerden verbetert. Met een evenwichtigere bevolkingsopbouw worden zowel de Maastrichtse samenleving en economie vitaler en meer toekomstvast.

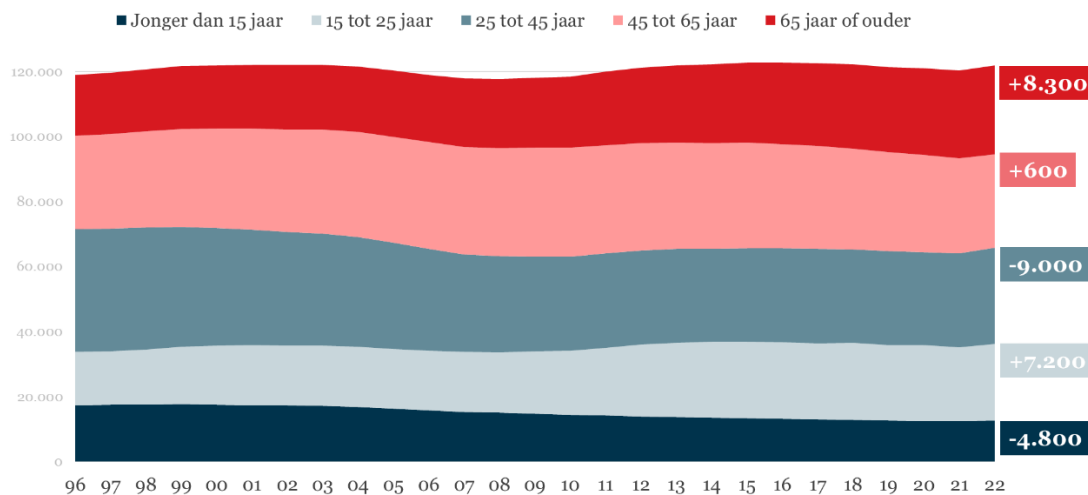
We ambiëren daarom om in de periode tot 2040 met 10 tot 15 duizend inwoners te groeien. Deze groei is vertaald naar ruimtegebruik voor wonen, werken en voorzieningen. Maar wat als deze groei niet of minder plaatsvindt? Bijvoorbeeld omdat het niet lukt mensen aan te trekken of meer studenten te binden, waardoor het sterfte overschot in Maastricht niet langer wordt gecompenseerd.

Deze mogelijke ontwikkeling is niet in een apart alternatief (scenario) opgenomen. (De alternatieven (scenario's) zoals wij die in de omgevingseffectrapportage hebben opgesteld zijn integrale alternatieven, waarin geprobeerd wordt de maatschappelijke opgaven en ambities zo goed mogelijk te realiseren, maar de manier waarop dit ruimtelijk ingepast wordt verschilt per alternatief. De alternatieven zijn dus opgesteld op basis van opgaven en ambities enerzijds, en ruimtelijke inpassing hiervan anderzijds. Wij hebben voor deze vorm van alternatieven gekozen omdat het opstellen van deze omgevingsvisie nadrukkelijk een actualisatie betrof van de vigerende omgevingsvisie: we bouwen voort op de ambities en koers zoals die daarin beschreven zijn, maar werken deze ruimtelijk verder uit. Hierbij rekening houdend met de situatie van nu: de huidige maatschappelijke opgaven, ontwikkelingen en prognoses én maatschappelijke en politieke behoeften.)

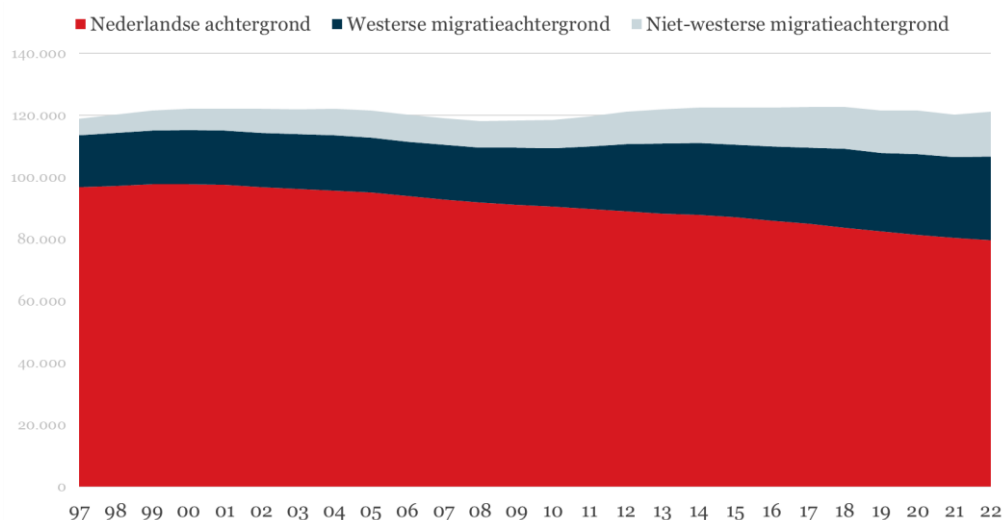
Het effect van (externe) ontwikkelingen, zoals de demografische ontwikkeling, is meegenomen door het spiegelen aan de trends en ontwikkelingen zoals beschreven in hoofdstuk 2 “Waar staan we en wat komt op ons af?” van de omgevingsvisie. De uitkomst hiervan is terug te vinden in hoofdstuk 8.7 “Robuustheid van onze keuzes” van de omgevingsvisie. Hoewel dus niet in een apart scenario of alternatief uitgewerkt, is wel degelijk geanalyseerd welk effect de demografische ontwikkeling heeft op de visie en strategie van de omgevingsvisie:

Analyse

In de bevolkingsontwikkeling van Maastricht over de afgelopen 25 jaar is een aantal trends te identificeren. Het totale inwonertal vrij constant gebleven, er is sprake van slechts een lichte groei in 25 jaar. De samenstelling van de bevolking is wel sterk veranderd. Het aantal senioren (65 jaar en ouder) en studenten (15 tot 25 jaar), terwijl het aantal kinderen (jonger dan 15 jaar) en de groep volwassenen van 25 tot 45 jaar sterk zijn gedaald.

Ook op basis van migratieachtergrond is de bevolkingssamenstelling sterk veranderd. Het aandeel inwoners met Nederlandse achtergrond is in 25 jaar gedaald van 81% naar 66%. Meer dan 1 op de 3 inwoners in Maastricht heeft op dit moment een migratieachtergrond. De grootste groep betreft westerse migranten.

In andere woorden zien we dat gedurende de afgelopen 25 jaar in Maastricht sprake was van een vergrijzende en vervolgens dalende bevolking. Deze daling is echter volledig gecompenseerd door een groei van het aantal, vaak internationale, studenten in de stad.

Wat zeker is, is dat het grote aandeel van de vergrijzde bevolking in Maastricht in de periode tot 2040 zal zorgen voor verdergaande daling. Een daling die al langere tijd niet wordt opgevangen door het geboortecijfer, maar door een toestroom van andere 'nieuwkomers', zoals studenten en migranten. Zonder deze toestroom (die wat betreft studenten ook afhankelijk is van kabinetsbeleid) zal de totale bevolking van Maastricht terug kunnen lopen. Dit maakt het extra belangrijk om te anticiperen op demografische ontwikkelingen, en na te denken over de mogelijke effecten wanneer de geambieerde bevolkingsgroei niet optreedt:

Effecten van minder groei

Geen groei zet niet alleen de stedelijke ontwikkeling onder druk, maar het heeft ook ingrijpende gevolgen voor de brede welvaart van inwoners. Bevolkingsdaling is in veel gevallen geen tijdelijk verschijnsel, maar een structurele trend die vraagt om doordacht beleid gericht op leefbaarheid, vitaliteit en duurzaamheid.

Druk op stedelijke ontwikkeling

Bevolkingsafname kan leiden tot afnemende vraag naar woningen, voorzieningen en bedrijfsruimten. Hierdoor ontstaan leegstand en veroudering van vastgoed, met name in naoorlogse wijken en buitengebieden. Winkelleegstand en functieverlies tasten de ruimtelijke kwaliteit en aantrekkelijkheid van de binnenstad aan. Doordat marktpartijen minder rendement verwachten, neemt de bereidheid tot investeren af. En doordat er minder ontwikkeld wordt is er minder investeringskracht voor investeringen in verduurzaming, klimaatadaptatie en leefbaarheid.

De overheid komt hierdoor vaker zelf voor de kosten van herstructurering, stedelijke vernieuwing en klimaatadaptatie te staan, terwijl de inkomsten uit het gemeentefonds en lokale heffingen dalen.

Daarnaast vermindert de economische vitaliteit van de stad. Een afnemende bevolking betekent minder consumenten, minder ondernemerschap en minder arbeidsaanbod. Dit heeft directe gevolgen voor de stedelijke economie en de dynamiek van de arbeidsmarkt. De vergrijzing versterkt dit effect doordat de beroepsbevolking krimpt en de vraag naar zorg en ondersteuning stijgt. Ontgroening beperkt tegelijkertijd de instroom van jonge huishoudens en studenten, wat de vernieuwing en innovatiekracht van de stad ondermijnt.

Aantasting van voorzieningen en leefbaarheid

Door bevolkingsdaling neemt het draagvlak voor publieke en commerciële voorzieningen af. Scholen, sportverenigingen, buurtcentra en winkels sluiten hun deuren of fuseren. Ook openbaarvervoerbindingen worden minder rendabel, waardoor de bereikbaarheid verslechtert. Door huishoudensdaling kan de concentratie van lage-inkomensgroepen versterken, want mensen met inkomen verhuizen naar grote vrijkomende woningen in andere buurten. Degene die dat niet kan blijft achter. Het Planbureau voor de Leefomgeving geeft op basis van onderzoek aan dat bepaalde type wijken extra kwetsbaar zijn bevolkingsdaling:

- De vroeg-naoorlogse woonwijken met een groot aandeel huurwoningen, en een minder gewaardeerde woningvoorraad (wat betreft woningomvang, bouwstijl en wooncomfort) en fysieke en sociale woonomgeving, zoals bijvoorbeeld Nazareth, Pottenberg en Wittevrouwenveld.
- Ten tweede buurten (woningen, wooncomplexen) met een ongunstige prijs-kwaliteitverhouding, met name gebouwd in het (dure) begin van de jaren tachtig, zoals bijvoorbeeld de Heeg.

De kans is daarmee groot dat de problemen vanwege bevolkingsdaling zich met name voordoen in de wijken die nu al kwetsbaar zijn. Dit vergroot de ruimtelijke ongelijkheid: sommige wijken behouden hun voorzieningen, terwijl andere gebieden sociaal en economisch achteruitgaan. Deze fragmentatie vergroot de kans op segregatie en vermindert de sociale cohesie in de stad.

Gevolgen voor brede welvaart

Brede welvaart omvat niet alleen materiële welvaart, maar ook aspecten als gezondheid, sociale verbondenheid, leefomgeving en toekomstperspectief. Bevolkingsdaling beïnvloedt al deze dimensies negatief. De economische verzwakking leidt tot lagere inkomens en vermogensverlies, mede door waardedaling van woningen in minder populaire wijken.

Sociale structuren komen onder druk te staan: jongeren trekken weg, waardoor de groep ouderen relatief toeneemt en eenzaamheid en afhankelijkheid van mantelzorg groeien. Het culturele en maatschappelijke leven verarmt doordat het draagvlak voor evenementen, verenigingen en initiatieven afneemt. Dit alles tast de leefkwaliteit en trots van onze inwoners aan.

Handelingsperspectief

Door te anticiperen op de gevolgen van vergrijzing en ontgroening willen we de kwaliteit van leven en brede welvaart van inwoners zoveel mogelijk behouden. Een randvoorwaarde voor tijdig anticiperen is een goede monitoring. Zonder gericht beleid dreigt bij verminderde bevolkingsgroei of bevolkingsdaling echter een neerwaartse spiraal van leegstand, sociale kwetsbaarheid en economische stagnatie die de vitaliteit van Maastricht blijvend ondermijnt. Het is om die reden dat wij investeren in de economie van de toekomst en werken met een adaptieve woonprogrammering en monitoring:

“Gezonde groei aan de hand van adaptieve programmering

We streven naar brede welvaart voor iedereen. Om dat te kunnen bewerkstelligen is een evenwichtige bevolkingssamenstelling nodig. Daarom zet Maastricht in de periode tot 2040 in op een groei van circa 10 tot 15 duizend inwoners, specifiek door aantrekken van de leeftijdscategorie 25 tot 45 jaar en hun kinderen. Daarmee wordt tegenwicht gevormd voor de (dubbele) vergrijzing waar de stad mee te maken heeft. Samen met de reeds bestaande krapte op de woningmarkt levert dit een aanzienlijke woningbehoefte op. Enerzijds is deze groei van inwoners geen zekerheid en anderzijds is niet exact te voorspellen hoeveel efficiënter de bestaande woningvoorraad gebruikt kan worden. Daarom blijven we werken met een adaptieve woonprogrammering die tussentijds kan worden bijgestuurd als dit nodig is. Met adaptief programmeren verkleinen we de kans op over- en onderaanbod. Dit gebeurt op basis van monitoring van de huishoudensontwikkeling, de ontwikkeling van de werkgelegenheid, de ontwikkeling van het aantal studenten, het percentage leegstand en het bouwtempo in praktijk. Andere bronnen zijn een periodiek woningbehoefteonderzoek en de stadsmonitor waaruit de tevredenheid over de leefkwaliteit en voorzieningen als onderwijs en zorg worden geëncquêteerd.”

Wij zijn van mening dat met deze analyse, een zorgvuldige adaptieve woonprogrammering en een brede monitoring, we tijdig kunnen bijsturen (op meerdere beleidsvelden) in het geval de demografische ontwikkeling anders verloopt. En er daarmee geen aanvullend scenario met een verminderde of afnemende bevolkingsgroei nodig is voor besluitvorming over de omgevingsvisie.

Bronnen:

[Van bestrijden naar begeleiden: demografische krimp in Nederland](#) , Planbureau voor de Leefomgeving

Advies 3: “De Commissie adviseert om in een aanvulling op het OER, voorafgaand aan de besluitvorming, de foto van de leefomgeving compleet te maken op de hiervoor genoemde onderwerpen (wateroverlast, geluid, luchtkwaliteit, externe veiligheid, sociale aspecten), zodat dit een goede basis vormt voor de effectbeschrijving. Vul de analyse van sociaaleconomische status en diverse soorten kwetsbare groepen binnen de gemeente Maastricht aan. Maak daarbij gebruik van de suggesties die de Commissie eerder gaf in haar advies voor reikwijdte en detailniveau en van de stappen uit de Handreiking sociale effecten”

Tijdens het traject van opstellen van de omgevingsvisie is de maatgevende bui inderdaad veranderd, zo komt het dat in de Foto van de Leefomgeving (alook het Ontwerp Omgevingsvisie) met de nu verouderde maatgevende bui gewerkt is, terwijl wij in de nu voorliggende omgevingsvisie en de daarin gemaakte keuzen wel de actuele maatgevende bui gebruikt hebben. Namelijk de maatgevende bui voor 2100 (T100 2100), met een neerslaghoeveel van 97mm in 2 uur, zoals deze door het waterschap gemaakt is.

In figuur 42 van de omgevingsvisie zijn de geluidzones van de bedrijventerreinen opgenomen. Omdat de geluidzone (boven de toegestane norm) van Maastricht Aachen Airport niet over de gemeentegrens van Maastricht loopt, is deze kaart niet bijgevoegd. De kaarten over stikstofdioxide en fijn stof zijn naar aanleiding van dit advies hieronder bijgevoegd, en laten zien dat er op dit moment geen locaties zijn waarbij de hoeveelheden de normen overschrijden. De manier waarop wij de omgevingsveiligheid (externe veiligheid) willen garanderen, is mede naar aanleiding van de OER, opgenomen in hoofdstuk “5.9 Leefkwaliteit” van de omgevingsvisie. De ruimtelijke spreiding van de sociaaleconomische status is wel onderzocht in de vorm van het onderzoek Veerkracht Maastricht, en gebruikt als vertrekpunt voor de omgevingsvisie.

Figuur bij advies 3: v.l.n.r. metingen NO₂, PM₁₀, PM_{2,5}

Advies 4: “De Commissie adviseert om in een aanvulling op het OER, voorafgaand aan de besluitvorming, te analyseren wat nodig is om aan de gemeentelijke opgave voor water en bodem te voldoen. Doe dit voor de huidige situatie, maar ook met oog op klimaatverandering en toekomstbestendigheid. Geef aan in hoeverre de ontwerp omgevingsvisie daar invulling aan geeft en wat daarvoor nodig is.”

Het waterschap heeft tijdens het proces nieuwe stresstestkaarten ontwikkeld, gebaseerd op klimaatscenario's voor 2100. Tot nu toe werkten wij met de 57 mm-kaarten per 2 uur uit onze eigen atlas. De nieuwe kaarten van Waterschap Limburg gaan uit van een bui van 97 mm in twee uur (T100 2100), terwijl lokaal bij nieuwe stedelijke ontwikkelingen momenteel 80 mm per twee uur wordt geborgd. Landelijk hanteert men bij analyses steeds vaker 70 mm per uur. Een bui van 70 mm in één uur komt overeen met de verwachte herhalingstijd van 1 x per 100 jaar in het klimaat van 2050. In reactie op de Commissie m.e.r. nemen we op dat we de regionale overstromingskaarten van Provincie en waterschap voortaan betrekken bij nieuwe stedelijke (her)ontwikkelingen. De verdere uitwerking hiervan volgt in het Omgevingsprogramma Stedelijke vergroening en klimaatadaptatie en Stedelijke verdichting. Verder werken we uiteraard aan het MIRT-project Zuidelijk Maasdal, waar water en bodem als sturingsmechanisme ook wordt gebruikt.

Advies 5: “De Commissie adviseert om in een aanvulling op het OER, voorafgaand aan de besluitvorming, het aspect overstromingsveiligheid toe te voegen bij de uitwerking van nieuwe knel- en aandachtspunten en mitigerende maatregelen.”

In het MIRT Zuidelijk Maasdal wordt op dit moment gewerkt aan de overstromingsveiligheid (bij dit traject wordt ook een milieueffectrapportage opgesteld), op dit moment worden 5 mogelijke rivierverruimende maatregelen verkent in combinatie met plaatselijke dijkverhoging. In de omgevingsvisie is met deze maatregelen rekening gehouden, juist ook bij de keuzes voor locaties en omvang van nieuwbouw. Bij de ventiellocaties voor woningbouw en bedrijvigheid, waarvan de ventiellocatie bij Itteren in het rivierbed ligt, zijn we ons bewust van de mogelijke noodzaak tot aanvullende maatregelen om de waterveiligheid te garanderen. Vandaar dat we in de omgevingsvisie aangeven enkel tot ontwikkeling van deze locaties over te gaan mits de waterveiligheid daar gegarandeerd kan worden.

Advies 6: “De Commissie adviseert om in een aanvulling op het OER, voorafgaand aan de besluitvorming, de opgave voor de verschillende waterkwaliteitsaspecten (KRW, overstorten, bestrijdingsmiddelen, stedelijke ontwikkeling) inzichtelijk te maken en de effectbeoordeling aan te vullen.”

De gemeentelijke opgave voor de verschillende waterkwaliteitsaspecten, inclusief knelpunten en maatregelen (waarbij doelmatigheid één van de criteria is), is opgenomen in het gemeentelijk Waterprogramma . Dit programma loopt tot en met 2027. Bij de actualisatie van het waterprogramma wordt een nieuwe analyse opgesteld op basis van de huidige problematiek en nieuwe inzichten en normeringen.

Vanwege de regel dat bij nieuwbouw de afvoer van hemelwater niet gekoppeld mag zijn op de riolering (zoals opgenomen in de hemelwaterverordening), verslechterd de waterkwaliteit wat dat betreft niet. Sterker, door vasthouden en infiltreren van hemelwater (waar de omgevingsvisie op inzet) wordt de grondwatervoorraad meer duurzaam in stand gehouden.

Advies 7: “De Commissie adviseert om in een aanvulling op het OER, voorafgaand aan de besluitvorming, de omvang van de woningbouw en de milieubelasting op de verschillende woningbouwlocaties inzichtelijk te maken en de (gezondheidskundige) kwaliteit van de leefomgeving voor elke locatie te beoordelen.”

De omgevingseffectrapportage (OER) bij de omgevingsvisie heeft een abstract en strategisch karakter: zij richt zich op de hoofdlijnen van de ruimtelijke en beleidsmatige koers en niet op de uitwerking van specifieke projecten. Bij concrete grootschalige bouwprojecten of omgevingsprogramma's waarvoor een (beoordelings)plicht geldt, maar die niet binnen de reikwijdte van de huidige omgevingseffectrapportage vallen, wordt op programma- of projectniveau aanvullend een plan- of project-m.e.r. opgesteld. Dit geldt eveneens voor toekomstige omgevingsplannen waarin m.e.r.-plichtige ontwikkelingen worden opgenomen. Zo wordt geborgd dat de milieueffecten steeds worden beoordeeld, in lijn met de eisen uit de Omgevingswet.

Advies 8: “De Commissie adviseert om in een aanvulling op het OER, voorafgaand aan de besluitvorming, nader in te gaan op bovengenoemde punten. Verbreed de beoordeling van sociale effecten met oog voor verschillende (kwetsbare) groepen en ruimtelijke verschillen. Maak daarmee duidelijk hoe de ontwerp omgevingsvisie kan bijdragen aan de beoogde doelen.”

Commissie m.e.r.: “Uit de ontwerp omgevingsvisie blijkt dat de sociaaleconomische positie van Maastricht een hoofdthema is: ‘Maastricht [kent] een relatief lage brede welvaart en er [zijn] relatief grote verschillen in brede welvaart tussen mensen, die ook nog eens veelvuldig leven in gescheiden werelden’. Mede daardoor zet de gemeente Maastricht met de eerste van de zeven ambities uit de visie in op een: ‘solidaire stad waar iedereen meedoet met een gezonde leefomgeving en veerkrachtige bewoners en gemeenschappen’. De geformuleerde probleemanalyse en ambitie in de ontwerp omgevingsvisie zijn helder. Het OER presenteert hier echter niet tot nauwelijks aanvullende informatie over in zowel de foto van de leefomgeving (zie paragraaf 2.2 van dit advies) als de effectbeoordeling. Daarmee wordt de rol van het OER als verbreed MER onvoldoende benut.

De ambities uit de ontwerp omgevingsvisie leiden naast kansen voor een sociaaleconomische ontwikkeling ook tot risico's. Zo leiden de ambities mogelijk tot verdringing van bestaande (kwetsbare) groepen. Ook leiden ze tot ingrijpende aantasting van bestaande wijken met oorspronkelijke bewoners door de beoogde transformatie en vernieuwingsopgaven. Een analyse van dergelijke effecten met oog voor verschillen in groepen en wijken ontbreekt in het OER.

Daarmee levert het OER geen inzicht in de effecten op het verminderen van ‘verschillen’ en ‘gescheiden werelden’ die vanuit het hoofdthema bruikbaar zou zijn voor beleidskeuzes in de ontwerp omgevingsvisie.

Daarbij valt het de Commissie op dat het OER op pagina 21 concludeert dat er geen maatregelen mogelijk zijn om de sociaaleconomische status te verbeteren binnen de ontwerp omgevingsvisie. Dit terwijl de integratie van de sociale visie en actueel (breed) woonbeleid juist één van de redenen was voor het actualiseren van de omgevingsvisie. De relatie met programma’s als ‘Veerkrachtige Wijken’ (Pottenberg en Nazareth) en beleid uit het sociaal domein komt hiermee niet naar voren”.

Gemeentelijke reactie

Wij concluderen zelf ook dat de sociale aspecten onderbelicht zijn gebleven in de omgevingseffectrapportage, door een keuze in beoordelingsindicatoren voor dit aspect die niet de volledige lading denkt. Namelijk: de sociaal-ecomische-status (aangevuld met maatschappelijke basisvoorzieningen en sociale veiligheid), waarbij deze redelijk ‘eng’ is toegepast, namelijk het aantal niet-werkenden aan een baan helpen. Met de omgevingsvisie zetten we daar op in door meer ruimte en een goede bereikbaarheid voor werk en ondernemerschap in de stad te bieden, onder andere in de Spoorzone, en sterke economische pijlers zoals de binnenstad, ruimte voor onderwijsinstellingen te borgen, de universiteit en de Brightland Health Campus verder te ontwikkelen met extra aandacht voor hieraan gerelateerde praktisch geschoolde arbeidsplaatsen. Maar met het ruimtelijk beleid kunnen we niet rechtstreeks sturen door bijvoorbeeld opleidings- en omscholingstrajecten of andere vormen van ondersteuning bij het vinden van een baan aan te bieden. Vanuit dat perspectief is de zin op pagina 21 in de omgevingseffectrapportage geschreven.

Er is echter niet het idee dat dit de uitkomst – de omgevingsvisie en de mate waarin deze bijdraagt aan de sociale aspecten – geschaad heeft. Zoals ook de Commissie concludeert is de omgevingsvisie namelijk helder in de probleemanalyse en ambitie op dit vlak. Voor de uitvoering van de omgevingsvisie op sociaal vlak, en vooral ook de monitoring op het beoogd resultaat en het tegengaan van mogelijke schadelijke effecten zoals de Commissie deze terecht aanstipt in haar advies, wordt nadrukkelijk de samenwerking gezocht met beleid, programma’s en projecten in het Sociaal Domein. Met speciale aandacht voor de programma’s met een directe en groot raakvlak met het ruimtelijk domein: programma Veerkrachtige Wijken en programma Gezond Maastricht.

Doordat de sociale aspecten in de omgevingsvisie wél goed zijn opgenomen, en in de uitvoering – net als bij het opstellen van de omgevingsvisie - samenwerking gezocht wordt met het Sociaal Domein stellen wij voor de beoordeling op dit aspect niet te verbreden vóór vaststelling van de omgevingsvisie, omdat dit niet alleen de uitvoering van de omgevingsvisie vertraagd en daarmee onze ruimtelijke strategie om bij te dragen aan onze maatschappelijke (sociale) opgaven, maar dit bovendien ook zal betekenen dat meer tijd en geld in (aanvullend) onderzoek gaat zitten in plaats van in uitvoering in de praktijk.

Wèl stellen wij voor om na vaststelling van de omgevingsvisie, deze verbreding van de sociale beoordelingsindicatoren te borgen in het monitoringssysteem van de omgevingsvisie. Deze zal, zoals u in de omgevingsvisie in hoofdstuk 8.6 “Monitoring” gestoeld worden op de Foto van de Leefomgeving, vandaar dat het inderdaad van belang is de sociale indicatoren hierin aan te vullen. We zullen de suggesties van de Commissie hierin meenemen.
